

րելի է ջուր տաքցնել, ճիշտ վերը եղածին նման և չափել անոր քանակութիւնը: Ինչ որ ըրած են գիտունները:

Երկար և վերջին ծայր մանրակրկիտ չափերէ և հաշիւներէ հտք, գտնուած է որ 70 քիլօ կշռող եւ հանդարտ վիճակի մէջ գտնուող մարմին մը, 24 ժամուայ մէջ, միջին հաշուով 2500 քալօնի ջերմութիւն կը սպառէ, (իւրաքանչիւր քիլօին 35 ջերմիկ), քանակութիւն մը որ բաւական է 25 քիլօ ջուր եռացնելու եթէ կարելի ըլլար ի մի հաւաքել:

Գիտենք օրական ծախքի, սպառումի քանակը: Գիտունները, ուտելիքները այրելով, ճշդած են նաեւ իւրաքանչիւրին արտադրած էներմութեան չափը: Հետեւաբար դիւրին է հետեւցնել թէ որքան պէտք է ուտենք. օրուայ մէջ պէտք է ընդունինք 2500 ջերմիկ արտադրելու կարողութիւն ունեցող ուտելիք:

Այս չափը կը տարբերի մէկ անհատէն միւսը, համաձայն անոր սեռին, տարիքին, ծանրութեան և աշխատանքի տեսակին, միջավայրի կլիմային: Ուրիշ առթիւ պիտի անդրադառնանք այս մանրամասնութիւններուն և պիտի քանանք դուրս գալ այս տեսական ու քիչ մը չոր թիւերէն փնտռելու համար աւելի զործասական տուեալներ:

ԲԺ. Վ. ՊԱՆԱՍՆԵԱՆ .

ԲԺԻՇԿԻՆ ՕՐԱԳՐԷՆ

“ԱՆՆՇԱՆ ՎԵՐՔ ՄԸ,,

(Բ. եւ վերջին մաս)

Նոր ամուսնացած, դեռ կեանքի եւ ընտանեկան քաղցրութիւններուն մէջ նոր թեւակոխած, ստիպուած էր խմել նաեւ անոր ամենադառն բաժակը, ուրիշի մը, իր ամուսնին աններելի մեղքը քաւելու համար: Ինչո՞ւ. որովհետեւ տգէտ եւ անգիտակից ծնողքներ, նոյնչափ տգէտ եւ անգիտակից փեսացուներու հետ փոխանակ երջանկութեան պարտէզներու, Գեթսեմանիի պարտէզներ կը պատրաստեն իրենց անմեղ հարսնացուներուն համար:

Ձեն մոռնար տէրտէրը նոյն իսկ նշանտուքի ժամանակ, օրհնել տալու համար փոխադարձ միութեան խորհրդանիշը՝ մատանիները, բայց կ'անգիտանան բժիշկի մը անհրաժեշտութիւնը, քրննել տալու համար իրենց զաւակներու առողջական վիճակը, ո'չ միայն ընկերային այս ամենադաժան ախտի, այլ նոյն իսկ նուազ

վտանգաւոր ուրիշ ախտերու, կամ ուրիշ առողջական թերութիւններու համար՝ որոնք կրնան ճակատադրական նշանակութիւն ունենալ թէ նորապսակներու եւ թէ անոնց սերունդներու վրայ:

Այս խորհրդածութիւնները կ'ունենայի ձեռքերս լուացած ժամանակ, մինչ հիւանդս կը հագուէր, միաժամանակ պատրաստելով այն բառերը՝ որոնք հիւանդին պիտի բացատրէին ահաւոր ճշմարտութիւնը:

— Ի՞նչ գործով կը զբաղի ձեր ամուսինը, հարցուցի, անոր պատասխանէն եւ անցնելիք ժամանակէն օգտուելով, պատրաստելու համար իմ յայտնութեանս ձեւը:

— Ամուսինս իր հօրը հետ առեւտրական գործ կ'ընէ: Երկու տարի Պոլիս էր իբրեւ ուսանող պետական առեւտրական զպրոցի մէջ, բայց հայրը չսպասեց որ վերջացնէ իր ուսումը, և ետ կանչեց, որովհետեւ մեռնելէ առաջ կ'ուզէր տեսնել իր միակ դաւակին ամուսնութիւնը:

Ինչ համար կը պարզուէր հարցը: Երիտասարդ պաւստոսյի ուսանող, քիչ շատ հարուստ ծնողքի միակ դաւակ, ինկած Պոլսոյ պէս մեծ կեդրոնի մը ցոփ կեանքին մէջ, հիւանդացած էր: Առանց դարմանուելու, հօրը հիւանդութեան պատճառաւ անմիջապէս ետ կանչուած եւ շաբթուան մը ընթացքին ամուսնացած էր, որովհետեւ հայրը մեռնելէ առաջ ուզած է եղեր տեսնել իր զակին պսակը: Իսկ որդին, դաւառական դատախարակութեամբ մեծցած եւ հլու հնազանդ իր ծնողքին, ամուսնացած էր առանց կարենալ յայտնելու իր ահաւոր հիւանդութիւնը և թերեւս առանց գիտակցելու իր վիճակին: Եւ հետեւանքը կ'ըլլար այն՝ որ հայրը չէր մեռնէր իր հիւանդութենէն, կը տեսնէր իր միակ դաւակին պսակը, բայց կը մեռնէր երջանկութիւնը այդ պսակին, եւ կը խորտակուէր կեանքը երկու նորապսակներուն:

— Լսեցէք, տիկին, եւ մի վրդովուիք: Ստիպուած եմ ձեզ յայտնել ճշմարտութիւնը, ինչքան ալ դառն և անախորժ ըլլայ: Ձեր հիւանդութիւնը ֆրանկախտ է, զոր ստացած էք ձեր ամուսինէն: Ծանր է, բայց անբուժելի չէ. անմիջապէս ըսէք ձեր ամուսինին, և առանց ժամանակ անցընելու սկսէք ձեր դարմանումը, որովհետեւ որչափ ուշանայ, այնքան կը խորանայ ախտը:

Երեւի լսած կամ կարդացած էր այդ հիւանդութեան մասին, որովհետեւ անունը լսելուն պէս, ուժգին ցնցուեցաւ, սրտի խորէն աղեխարշ «ա՛խ», մը քաշեց և երկու ձեռքերով գլուխը բռնելով:

— Անկարելի՛ է, անկարելի է՛, տօքթօր, ա՛խ ի՛նչ ըսիք, հիմայ կը մեռնիմ, ե՞ս ֆրանկախտ ունենամ., ո՛չ, ո՛չ, ըսէք որ

սխալ է... Անկարելի է!... դժոխային է, ա՛խ Աստուածս, աղաղակեց և թիկնաթոռին վրայ իյնալով սկսաւ լալ մաղերը փետտելով:

Բժիշկը միայն կրնայ բմբռնել այդ անաւոր բոպէին տպաւորութիւնը: Դիմացդ է հիւանդը, որ քիչ առաջ, ուրախ եւ շէնշող ներս կը մտնէր, կարմիր այտերով, կեանք և առողջութիւն բուրդ կայտառ երիտասարդութեամբ, որ դաշունահար կ'իյնայ յանկարծ, անյուսօրէն արտասուելով իր դժբախտ ճակատագրի վրայ:

Ներկար սպասեցի, մինչեւ անցաւ ջղային տագնապը: Յուսադրեցի եւ ճամբու դրի, խօսք արնելով որ անմիջապէս դարմանումի պիտի սկսին ամուսնին հետ:

Յուշատեստիս մէջ տպաւորութիւններս կը գրէի, խորհրդածութիւններ ընելով ընկերային պայմաններու այս դժբախտ զոհի մասին, երբ սպասուէիս գունաթափ ներս նետուեցաւ և,

— Պ. Տօքթօր, շո'ւտ վար իջէ՛ք, կի՛ն մը ձեզ կ'ուզէ, մէկը թունաւորուած է եւ եթէ չհասնիք պիտի մեռնի կ'ըսէ, ըսաւ:

Ի՞նչ տարօրինակ օր է այսօր, մտմտացի ինքնիքնս և հակաթոյներու պարուակս վերցնելով վար իջայ:

— Տօքթօրս, արեւո՛ւղ մեռնիմ, շուտ հասիր, աղջիկս կը մեռնի, չեմ գիտեր ինչ խմած է, վա՛խ պալաս, աչքերս քէօրնային, ըսաւ և արտասուելով առաջս ինկած սկսաւ վազել:

Հինգ վայրկեան վերջ, ներս կը մտնէի դուռնէն այն սենեակին, որու մէջ, անկողնին վրայ անշարժ պառկած կը ճանչնայի առաւօտեան իմ հիւանդս: Շրթունքները կապոյտ տեսնելով, անմիջապէս խորհեցայ իօտի մասին, և իսկապէս անկողնին տակը ինկած գտայ Թէյնթիււ տ'իօտի մեծկակ շիշ մը, ամբողջովին պարպ: Անմիջական դարմանները և հակաթոյները զուր էին, դժբախտը վերջին շունչը տուած էր իմ գալէն քիչ առաջ:

Ո՛չ ոք կը հասկնար այս տուամիտ պատճառը: Մայրը աղջրկան դիակին վրայ ինկած, իր աննկարագրելի ցաւը կ'ողբար, իսկ ամուսինը, միակ պատասխանատուն այդ տուամիտ, անասունի մը նայուածքով ինձ կը նայէր, բացատրութեան մը յոյսով:

Օրեր վերջ, այդ բացատրութիւնը կ'իմանային բոլորն ալ, բայց շատ ուշ էր: Միայլը անդարմանալի էր և մանկամարդ հարսի շիրիմը պիտի մնար իբրև անողորմ դատապարտութիւնը այն անգիտակից սխալներուն, զորս իրենց սիրասուն գաւակներու պսակը տեսնելու տենչացող հայրերն ու մայրերը երանի՛ թէ այլեւս չգործէին:

Այդ սխալներու թիւը գէրօյի պիտի իջնէր, եթէ տունը, դպրոցը եւ պետութիւնը ձեռ ձեռքի, ընկերային համարուած ախտերու, այսինքն ֆրանկախտի, թոքախտի եւ այլ վարակիչ և սերունդները այլասերող հիւանդութիւններու զոհերը նախագգուշացնելու միջոցներ խորհէին եւ անխտիր պարտադրէին:

ԲԺ. Հ. ԳԱԼՃԵԱՆ